

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANIB O'QISH DARSLARI
SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI**

Akbarova Munira Shavkatovna

QDPI o'qituvchisi, f.f.b.f.d., PhD;

Muhammadjonova Nurjahon Muhammadjon qizi

QDPI, 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda o'qish darslarini tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanish hamda ularni qo'llash orqali o'quvchilarning faolliklarini oshirishga erishish usullari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: interfaol metodlar, "Insert" metodi, "Blis-o'yin" metodi, "Rezyume" metodi, "Charxpalak" metodi.

Hozirgi davrda zamonaviy maktab oldiga qo'yilgan asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarni tarbiyalash hamda jamiyatda o'z o'rnini topishga ko'maklashish va unga yetarli darajada foyda beradigan bilimlar bilan qurollantirishdan iborat. Bu muammoni hal etishning muhim yo'nalishlaridan biri o'quvchilarning fikrlash qobiliyatlarini o'stirish, ularda bilim olishga qiziqish, mustaqillik va ijodkorlikni rivojlantirish, ma'naviyatini shakllantirishni ko'zda tutadigan o'qitish metodlari hamda o'quv-metodik materialni ishlab chiqish va tatbiq etishdan iboratdir. Shu sababli o'quv jarayonining tuzilishi, uning metodlari va tashkiliy shakllarini doimo takomillashtirish, o'quv topshiriqlarining bajarilish usullarida yangi elementlarni kiritib borish zaruriyati paydo bo'ladi. O'quvchilar faolligini oshirishda metodlarni to'g'ri tanlab, bilish faoliyatini oqilona boshqarish yordamida erishiladi.

Dars jarayonida "Aqliy hujum", "Kichik guruhlarda ishlash", "Charxpalak", "Insert", "Blis-o'yin", "Rezyume" kabi interfaol metodlardan o'rinli foydalanish, dars samaradorligini oshiradi.

"Insert" strategiyasi metodi.

Insert – o'quv jarayonida o'quvchilarning olgan bilimlarini mustaqil tahlil qilish va anglash imkoniyatini beradigan vositadir. Maqsadi: o'quvchilarni matnni oxirigacha o'qib, mazmunni anglab, qayta hikoya qilishga o'rgatish. Vazifasi: faol bo'lmagan o'quvchilarni darsga qatnashishlarini ta'minlash hamda qo'shimcha ma'lumotlarga ega bo'lish. O'quvchi matnni "Insert" strategiyasi metodidan o'rganilganda quyidagi jadvaldan "Oltin kuz" mavzusida foydalanish mumkin. 7 "V" bilganlarimni tasdiqlaydi "+" yangi axborot "-" bilganlarimga zid keladi "?" meni o'ylantirib qo'ydi "Oltin kuz" deb atalishini bilaman. Chunki kuz faslida tabiat oltin tusga kiradi... Tuyuqli jonivorlar haqida ma'lumotga ega bo'ldim. Ko'kqarg'alar ham issiq o'lkalarga uchib ketar ekan. Tuyuqli jonivorga nimalar kiradi?

"Rezyume" texnologiyasi murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin qadar muammoli mavzularni o'rganishga qaratilgan. Texnologiyaning mohiyati shundan iboratki, bunda bir yo'la mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha axborot beriladi. Ayni paytda ularning har biri alohida nuqtalardan muhokama etiladi. Masalan, ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik va kamchiliklari, foyda va zararlari belgilanadi. Maqsadi: o'quvchilarni erkin, tanqidiy fikrlashga, jamoa bo'lib ishlashga, izlanishga, fikrlarni jamlab taqqoslash uslubi yordamida mavzudan kelib chiqqan holda uning muammosini, yechimini topishga o'rgatish. Vazifasi: o'quvchilarni kerakli xulosa yoki qaror qabul qilishga, jamoaga o'z fikri bilan ta'sir o'tkazishga, uni ma'qullashga, shuningdek, berilgan muammoni yechishda, mavzuga umumiy tushuncha berishda o'tilgan mavzulardan egallagan bilimlarni qo'llay olishga o'rgatadi. Masalan: o'quvchilar Yayra Sa'dullayevaning "Yordam berdi" hikoyasi qahramonlari Farida va Shohidaning ijobiy hamda salbiy tomonlarini tavsiflab beradilar.

"Blis-o'yin" texnologiyasi. Ushbu texnologiya o'quvchilarga harakatlar ketma-ketligini to'g'ri tashkil etish, mantiqiy fikrlash, o'rganayotgan predmeti asosida ko'p, xilma-xil fikrlar va

ma'lumotlardan kerakligini tanlab olishni o'rgatishga qaratilgan. Maqsadi: ushbu usul orqali o'quvchilarga tarqatilgan qog'ozlarda ko'rsatilgan harakatlar ketma-ketligini avval yakka 8 tartibda mustaqil ravishda belgilab, so'ngra o'z fikrini boshqalarga o'tkaza olish yoki o'z fikrida qolish, boshqalar bilan hamfikir bo'la olishga o'rgatish. Vazifasi: o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, shu bilan bir qatorda, o'zgalar fikrini hurmat qilishga o'rgatadi. "Blis-o'yin" texnologiyasi quyidagicha tashkil qilinadi. O'quvchilarga alohida-alohida tarqatma materiallar beriladi. Ular tomonidan yakka tartibda bajarilishi kuzatiladi. O'quvchilar tarqatilgan qog'ozlarda ko'rsatilgan vazifani mustaqil bajaradilar, so'ngra guruhlarda tahlil qiladilar. O'quvchilar tarqatma materialdagi tartibsiz berilgan javoblar to'g'risiga mos savollar raqamini belgilab chiqadilar. Bu vazifani bajarish uchun 10 daqiqa vaqt beriladi. So'ngra o'quvchi javobi bilan to'g'ri javob o'qituvchi yoki guruhlar tomonidan taqqoslanib, tahlil qilinadi. "Blis-o'yin" texnologiyasidan har bir mavzuni mustahkamlash jarayonida foydalanish mumkin. Masalan: "Sohibqiron Temur bobo" mavzusida "Blis-o'yin" texnologiyasi qo'llanilgan.

"Charxpalak" metodi o'quvchilarni o'tilgan mavzularni yodga olish, mantiqan fikrlab, berilgan savollarga mustaqil ravishda to'g'ri javob berish va o'z-o'zini baholashga o'rgatish hamda qisqa vaqt ichida o'qituvchi tomonidan barcha o'quvchilarning egallagan bilimlarini aniqlashga qaratilgan. Maqsadi: o'tilgan mavzularni o'quvchilar tomonidan o'zlashtirish darajasini aniqlash, bilim, ko'nikma va malakalarini yanada mustahkamlash. Vazifasi: o'quvchilarni ijodiy fikrlash, hozirjavoblik, yakka va guruhlarda ishlashga o'rgatadi, shuningdek kerakli fikrlarni tanlay olish ko'nikmasini rivojlantiradi. Demak, ilg'or pedagogik va interfaol metodlardan foydalanish o'quvchining o'rganish jarayonini jadallashtiradi, mustaqil fikr yuritish, axborot manbalari murakkab muammoli vaziyatlarni mustaqil hal etish, o'rtoqlarining fikrini tahlil qilib, asoslangan xulosalar chiqarish, munozarada ishtirok etish, boshqa shaxslar bilan muloqotga kirishishga o'rgatadi.

O'quv jarayonida o'quvchilarga shaxs sifatida qaralishi, pedagogik texnologiyalar hamda zamonaviy metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarni mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondashishga, mas'uliyatni his qilishga, "O'qish savodxonligi" fanini o'rganishga qiziqishlarining ortishiga, umuman, bilim olish uchun intilishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Boymurodova G., Sattorova X., Muslimova Sh., Karimova F., Saydaliyeva G., Kabilova Z. O'qish: 3-sinf. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma – T.: "Sharq", 2016. – 176 b.
2. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINFLARDA ERTAKLARNING TURLARI BILAN ISHLASH. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 12, pp. 34-39).
3. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA KITOBXONLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLARNING TUTGAN O'RNI. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 158-162).
4. Shavkatovna, A. M. (2023, November). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINI ERTAK JANRI BILAN TANISHTIRISH. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 12, pp. 29-33).
5. Shavkatovna, A. M. (2023). UNUSUAL COMPOUNDS AS A FACTOR INCREASING THE LINGUOPOETIC VALUE OF THE LITERARY TEXT. *JournalNX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, 9(5), 311-315.
6. Shavkatovna, A. M. (2023). Unusual Compounds: Oxymoron and Occasionalism. *Open Access Repository*, 9(7), 148-150.

7. Shavkatovna, A. M. (2023, November). OKSYUMORON–BADIY, LINGVOPOETIK VOSITA. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 153-157).
8. Shavkatovna, A. M. (2023, November). G'AYRIODATIY BIRIKMALAR VA ULARNING BADIY MATNDA QO'LLANILISHI. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 163-167).
9. Shavkatovna, A. M. (2023). UNUSUAL COMBINATIONS IN THE INTERPRETATION OF PROFESSOR NIZOMIDDIN MAHMUDOV. *Open Access Repository*, 9(11), 137-140.
10. Shavkatovna, A. M. (2023, November). SINESTETIK METAFORA VA GAYRIODATIY BIRIKMALAR. In *Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences* (Vol. 2, No. 12, pp. 40-44).
11. Shavkatovna, A. M. (2023, November). SINESTEZIYA VA GAYRIODATIY BIRIKMALAR. In *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities* (Vol. 2, No. 12, pp. 148-152).
12. Shavkatovna, A. M. [G'ayriodatiy birikmalar badiiy matnning lingvopoetik qiymatini oshiruvchi omil sifatida](#). Муаллим ҳам узликсиз билимлендириў. Илимий-методикалық журнал, 28-32
13. Raxmankulova N., Mirzanazarova S. DIDAKTIK OYINLAR-BILISHGA QIZIQISHNI UYGOTISH VOSITASI //International journal of conference series on education and social sciences (Online). – 2022. – T. 2. – №. 1.
14. Rakhmonkulova N. K. The Importance of Solving Mathematical Problems in Primary Grades //International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology.
15. Rahmankulova N. X. Formation of a Scientific Worldview in Children of Primary School Age //World of Science: Journal on Modern Research Methodologies. – 2023. – T. 2. – №. 3. – S. 41-46.